

MENSENRECHTEN: KERNBELANG IN EEN GEOPOLITIEK KRACHTENVELD

De rechtsstaat, democratie en mensenrechten staan onder grote druk. De wereldwijde machtsverhoudingen, de opmars van autocratische regimes, migratieproblemen en de Russische aanval op Oekraïne dwingen de Nederlandse regering tot een andere aanpak van het mensenrechtenbeleid. De strategie moet anders. Dit staat in het advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) dat op 7 juli verschijnt.

Urgentie

In het advies 'Mensenrechten: kernbelang in een geopolitiek krachtenveld' doet de AIV een klemmend beroep op de Nederlandse regering zich nadrukkelijker bezig te houden met het mensenrechtenbeleid. De geopolitieke en militaire geostrategische uitdagingen ondermijnen de overeengekomen universele mensenrechten. Multilaterale verdragen en instituties worden met de voeten getreden. Ook mensenrechten in Nederland zelf worden niet in alle gevallen goed beschermd. De AIV komt met aanbevelingen om het mensenrechtensysteem in al zijn aspecten te behoeden voor verval.

Een andere aanpak

Het advies komt op een belangrijk moment. De oorlog in Europa en de opkomst van autocratische tendensen lijken de basisprincipes van mensenrechten in twijfel te trekken. Deze harde realiteit dwingt tot een andere aanpak en strategie in het mensenrechtenbeleid. Nederland dient de basisbeginselen van mensenrechten blijvend centraal te stellen: menselijke waardigheid, universaliteit, gelijkheid en non-discriminatie en ondeelbaarheid van mensenrechten dienen als een rode draad te lopen door het Nederlandse binnen- en buitenlands beleid.

De regering dient actief uit te dragen dat alle mensenrechten ondeelbaar en onderling afhankelijk zijn. Burger- en politieke rechten zijn onlosmakelijk verbonden met economische, sociale en culturele rechten als onderwijs, gezondheid en sociale zekerheid. Wel mag worden onderkend dat niet alle rechten overal even snel kunnen worden geïmplementeerd. Dat rechtvaardigt een flexibele opstelling van de regering.

Internationale samenwerking

Om mensenrechten op langere termijn effectief te maken, moet Nederland staan voor de nationale en internationale mensenrechten-infrastructuur. Concreet betekent dit: waken voor procedurele ondermijning van de onafhankelijkheid en de effectiviteit van het mensenrechtenstelsel door andere staten en instaan voor de toegankelijkheid en de financiering van instanties als de Verenigde Naties en de Raad van Europa. Ook het verdedigen van maatschappelijke waakhonden en de vrije pers horen daarbij.

Mensenrechten kunnen beter worden verankerd als ze expliciet onderdeel worden van andere mondiale beleidsterreinen en narratieven, zoals de *Sustainable Development Goals*, klimaat, milieu en migratie. Coalities met gelijkgestemde landen en partnerschappen met het maatschappelijk middenveld binnen en buiten Europa zijn noodzakelijk. En Nederland moet inzetten op de ontwikkeling van nieuwe internationale en EU-instrumenten om mensenrechten te beschermen en mensenrechtenschendingen aan te pakken, zoals de mensenrechtenclausules in EU-handels-, -partners en -associatieovereenkomsten.

Onderwijzen in mensenrechten

Nederland dient ook naar zichzelf te kijken. De tekortkomingen van de regering in de kindertoelagenaffaire, de gaswinning in Groningen en de vluchtelingencrisis hebben ingrijpende gevolgen voor minderheden en minder bedeelden. De regering moet waken voor een dubbele standaard en zaken als deze krachtig aanpakken. Om dit ook voor de toekomst van een stevig fundament te voorzien is mensenrechteneducatie van groot belang.